

М.В. Григорчук
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Теоретико-правові засади досудового врегулювання господарських спорів

У статті викладено науково-теоретичні погляди на проблеми правового врегулювання досудових процедур із розв'язання господарських спорів. Автор статті здійснив поглиблений аналіз сучасного стану теоретико-правового забезпечення легітимності застосування суб'єктами господарювання досудових інструментів захисту їх прав і охоронюваних законом інтересів. Звертається увага на необхідність подальших наукових розробок у напрямку визначення місця і ролі досудового врегулювання спорів у правовій системі України.

Ключові слова: теоретико-правові засади, досудове і позасудове врегулювання, дискреція, диспозитивність, господарський процес, господарський спір, суб'єкт господарювання, захист прав суб'єктів господарювання.

М.В. Григорчук
кандидат юридических наук,
доцент кафедры государственного-правовых дисциплин,
ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»

Теоретико-правовые основы досудебного урегулирования хозяйственных споров

В статье изложены научно-теоретические взгляды на проблемы правового регулирования досудебных процедур по решению хозяйственных споров. Автор статьи осуществил углубленный анализ современного состояния теоретико-правовых основ легитимности применения субъектами хозяйствования досудебных инструментов защиты их прав и охраняемых законом интересов. Обращается внимание на необходимости дальнейших научных исследований в направлении определения места и роли досудебного урегулирования споров в правовой системе Украины.

Ключевые слова: теоретико-правовые основы, досудебное и внесудебное урегулирование, дискреции, диспозитивность, хозяйственный процесс, хозяйственный спор, субъект хозяйствования, защита прав субъектов хозяйствования.

М. Hryhorchuk
candidate of sciences (law),
Docent of the Department of Public Law Disciplines,
«KROK» University

Theoretical and legal basis for pre-trial settlement economic disputes

The article presents scientific and theoretical views on the problems of legal regulation of pre-trial procedures for the resolution of commercial disputes. The author of the article carried out in-depth analysis of the current state of the theoretical and legal support of the legitimacy of the use by economic entities of pre-trial instruments to protect their rights and interests protected by law. Attention is drawn

to the need for further scientific research on the direction of determining the place and role of pre-trial settlement of disputes in the legal system of Ukraine.

Keywords: *theoretical and legal basis, pre-trial and extrajudicial settlement, discretion, discretion, economic process, economic dispute, subject of economic activity, protection of the rights of economic entities.*

Постановка проблеми

Перебуваючи в режимі перманентного транзиту, українська економіка вишукує національні варіанти утвердження тих правовідносин, які в цивілізованих системах господарювання отримали назву ринкових.

Обрамлення новими процесуальними рамками проблем досудового врегулювання господарських спорів набуває особливого значення у зв'язку із прийняттям і введенням в дію з 15 грудня 2017 року Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів».

Розглядаючи дану проблему, необхідно означити першорядну роль юридичної науки, оскільки теоретичний доробок науковців сприятиме подальшому врегулюванню актуальних питань, які виникатимуть при оцінці судами вжитих господарюючими суб'єктами заходів із досудового вирішення спорів.

Вилучивши із попередньої редакції Господарського процесуального кодексу України розділ II «Досудове врегулювання господарських спорів», законодавець обґрунтовано виніс за рамки судового розгляду процедури, які не стосувалися процесу, а, отже, і не могли перебувати в цьому Кодексі. Проте, як засвідчує практика, це аж ніяк не покращило ситуацію з правовим упорядкуванням досудових дій суб'єктів господарювання, котрі відстоюють їх порушене право чи охоронюваний законом інтерес.

У зв'язку з цим перед науковцями постає завдання більш активно і системно включатися в розроблення теоретичної бази із вирішення проблем досудового врегулювання господарських спорів на новій

законодавчій платформі, а також вносити пропозиції щодо визначення найбільш ефективних шляхів утвердження конституційного порядку господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання досудового врегулювання спорів було предметом досліджень таких вчених-юристів, як І. А. Балюк, Ю. В. Волочай, О. В. Гончарова, С. О. Граб, Т. С. Дунайло, М. Д. Ждан, Т. В. Степанова, Р. І. Шабанов, В. Д. Чернадчук, О. Ф. Скакун, Г. В. Ямпольський та інших. Проте, на сучасному етапі весь теоретико-методологічний доробок потребує серйозного критичного підходу, адже з прийняттям і введенням в дію нової редакції Господарського процесуального кодексу України більшість висловлених суджень дещо втратили свою актуальність. Аналогічна ситуація склалася з нормативно-правовими актами, якими врегульовувалися питання досудового розв'язання господарських спорів.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Розглядаючи сучасний стан теоретико-правового супроводження процесу досудового врегулювання господарських спорів, необхідно ґрунтуватися на нормах Конституції України, Цивільного, Господарського і оновлених Цивільного і Господарського процесуального кодексів України.

Із введенням у дію означених Законів України перед науковцями постало завдання щодо напрацювання теоретичного підґрунтя для найповнішого і найбільш дієвого застосування вкрай усічених положень ГПК, в яких ідеться про межі застосування досудових процедур при розв'язанні господарських спорів.

Як бачимо, законодавець повністю

оминув будь-яке імперативне наповнення відповідної статті ГПК, залишивши тим самим значну прогалину в організації цього процесу.

Формування цілей статті

Метою статті є дослідження сучасного стану теоретико-правового супроводження питань, пов'язаних із вирішенням господарських спорів на досудовій стадії в умовах введення в дію нової редакції Господарського процесуального кодексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження

У статті «Досудове врегулювання як засіб вирішення господарського спору» (науковий доробок автора) зазначалося, що, будучи формально визнаними у розділі II Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК) частиною господарського процесу, питання досудового врегулювання господарських спорів фактично виходять за межі процесуальних дій, які виникають лише за умови включення офіційних судових процедур. Саме ця обставина інститут досудового врегулювання господарських спорів кладе за рамки судового процесу, відмежовуючи сторони конфлікту від втручання інструментів державного примушування, а також включення в нього господарського суду з чітко визначеними повноваженнями щодо винесення об'єктивного і неупередженого рішення в кожному конкретному спорі господарського характеру [1].

Дана стаття позиціонується як інструмент теоретико-методологічного впливу на організацію і супроводження процесу вирішення проблем, генезою яких є господарський спір, що не зайшов у стадію судового розгляду.

Видається, що в результаті прийняття Закону України “Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів” [2] формалізоване приведення у відповідність до законів логіки і положень

Конституції України Господарського процесуального кодексу України в частині вилучення з нього відверто непроцесуальних дій, не тільки не прояснило ситуацію, а навпаки, ще більше відкинуло ці проблеми на нормативно неврегульовану правову територію. Законодавець, не подаючи достатніх правових посилань до однотипного і коректного розуміння сутності поняття “досудове врегулювання господарських спорів”, залишає за учасниками підприємництва реальну можливість необмеженого застосування дискреції.

У відповідності до Українського тлумачного словника, «дискреція – це вирішення посадовою особою або державним органом якого-небудь питання за власним розсудом» [3].

У цьому випадку доцільним буде відмежуватися від поняття “диспозитивність”, яке, за тим же джерелом тлумачення, означає можливість для тих, хто бере участь у справі, вільно, за активної допомоги суду, розпоряджатися своїми матеріальними і процесуальними правами [3].

Як бачимо, відмінними ознаками наведених категорій є нормативно означена межа, якою виступає відкриття провадження у справі й отримання її учасниками процесуально визначеного статусу з адресними правами і обов'язками.

Разом з тим, учасникам гіпотетичних господарських спорів законодавець залишає варіанти поведінки, які максимально загальними фразами поміщено в Господарський процесуальний кодекс України.

На нашу думку, уже на цьому етапі відбувається збій у логічному ланцюгу прогнозування дій учасників господарського спору, оскільки напрацьована теоретико-методологічна база досудових процедур з урегулювання спірних питань практично повністю виведена за рамки процесу.

У даному конкретному випадку відбулася ситуація, за якої нормативна база, умовно випередивши науку, залишилася у невизначеному стані з причини грубого порушення науково-теоретичних правових постулатів і законодавчої техніки.

Наразі науковці зіштовхнулися з про-

блемою, яка, маючи абстрактно-усічене нормативне обрамлення, будучи за своєю сутністю першодвигуном у розв'язанні будь-якого спору, відкрила простір для надто широкого теоретико-прикладного тлумачення поняття “досудове врегулювання”.

Для правильного розуміння основ законодавчої техніки необхідно дещо заглибитися в історію, і ми віднайдемо коректне тлумачення сутності законотворчого процесу, а також тих межових знаків, за якими норма права втрачає свою імперативну чи регулюючу складову.

Таке розуміння отримуємо з глави XVI “Що саме необхідно брати до уваги при укладанні законів” книги 29 трактату “Про дух законів” (*De l'esprit des lois*) Шарля Луї де Монтеск'є [4].

Науковець, розкриваючи техніку складання законів, зазначає, що зміст їх повинен бути стислим. Закони Дванадцяти таблиць є взірцем точності. Діти зачували їх напам'ять. Зміст законів повинен бути простим. Прямі вирази завжди більш доступні, аніж вишукані. Суттєва умова – щоб закони викликали в усіх людей одні і ті ж поняття.

Прокладаючи аналогію від повчань видатного світоча філософської і правничої думки до сьогодення, неозброєним оком вбачається тотальна відсутність фундаментальних знань законодавчої техніки в усіх суб'єктів законодавчої ініціативи. Це підтверджується тим, що для однакового застосування і розуміння потрібно додаткове поглиблене тлумачення законів від Конституційного Суду України, існують науково-практичні коментарі до кодексів, а інші підзаконні акти (укази, постанови, розпорядження тощо) потребують детального роз'яснення щодо їх практичного застосування. Саме така ситуація наочно демонструє, наскільки ми далекі від тих основоположних і критично необхідних для використання підвалин законотворення. Але найбільшою проблемою є те, що надто важливу роль у процесі імплементації розпорядчих документів відіграє суб'єктивна складова тих осіб, на яких по-

кладаються завдання коментувати акти законодавства.

Водночас, переходячи до практичної складової цього процесу, необхідно зазначити, що загальне поняття щодо досудового врегулювання, як зазначалося вище, надає Господарський процесуальний кодекс України.

Так, згідно з положеннями частини 1 статті 19 (Основні положення досудового врегулювання спору) ГПК, сторони вживають заходів для досудового врегулювання спору за домовленістю між собою або у випадках, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом [5].

Юридичний аналіз цієї статті ГПК дозволяє дослідникові на свій розсуд обстоювати будь-які не заборонені законом форми і методи правового врегулювання господарського спору.

Як вбачається, назва коментованої статті вирізняє “основні положення досудового врегулювання спору”. Це означає, що законодавець допускає існування інших, тобто другорядних (антонім до терміну основні) положень, які виводяться за лаштунки нормативного означення пріоритетних легітимних дій щодо розв'язання господарського конфлікту без звернення до суду. Однак, у статті не міститься офіційних роз'яснень, як саме треба розуміти і застосовувати поняття “основні положення”.

Наступне. Формулювання у межах цієї статті обов'язку суб'єктів господарських правовідносин відбувається у спосіб, який сторони застосовують “за домовленістю між собою або у випадках, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом”.

Із наведеного вище видно, що законодавець не взяв на себе роль арбітра, а, отже, й зняв з себе відповідальність за організацію досудових процедур із розв'язання господарських спорів. За змістом положень статті сторони не обмежуються у виборі варіантів поведінки, однак вказано, що існують випадки, коли перед зверненням до суду сторона, права якої порушено, має довести перед судом докази досудової діяльності щодо схиляння порушника до

дотримання законності й положень договору.

Іншим висновком із проведеного юридичного аналізу загальних положень нормативного забезпечення досудового врегулювання господарського спору (статті 19 ГПК України) є те, що позасудовий захист порушеного, оспорюваного, невизнаного права чи охоронюваного законом інтересу суб'єктом господарювання розглядається як факультативна вимога (зазначена в процесуальному порядку), однак береться судом до уваги як, мабуть, додатковий доказ намірів постраждалої сторони відстояти своє порушене право без застосування судових процедур.

У той же час із тексту коментованої статті можна виокремити два юридичних факти, з яких випливає необхідність досудового врегулювання спору, – це договір і вказівка закону.

Щодо останніх випадків, то слід врахувати, що Господарський кодекс України та деякі інші підзаконні акти (Статут водного транспорту та ін.) зберегли таку процедуру. Проте сьогодні застосування досудового порядку врегулювання спору має обов'язковий характер для суб'єктів господарювання, які у своїй діяльності пов'язані із залізничним перевезенням та, відповідно, дотримуються вимог Статуту залізниць України [6].

Формалізоване продовження логічно і нормативно неупорядкованої вимоги щодо застосування можливостей досудового врегулювання господарських спорів спостерігається в положеннях статей 162 (Позовна заява) та 174 (Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви) ГПК України.

Так, пунктом 6 частини 3 статті 162 передбачено, що позовна заява, крім іншого, повинна містити: відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору – у випадку, якщо законом встановлений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору [5].

У відповідності до п. 6 частини 5 статті 174 ГПК суддя повертає позовну заяву і додані до неї документи також у разі, якщо

до заяви не додано доказів вжиття заходів досудового врегулювання спору у випадку, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом [4].

Отже, обидві наведені норми ГПК вказують на обґрунтовану вимогу Господарського суду – дотримання позивачем встановленого законом обов'язкового порядку врегулювання господарського спору.

Матеріальна складова цього процесу набуває практичного застосування шляхом встановлення господарсько-правової відповідальності, яка, на думку Щербини В. С., застосовується у формі певної системи майнових (економічних) санкцій, передбачених або дозволених нормами господарського законодавства [7].

Нормативне визначення цього правового інституту подано в статті 216 (Господарсько-правова відповідальність учасників господарських відносин) Господарського кодексу України (далі – ГК України).

Ми узагальнимо офіційну позицію законодавця і, ґрунтуючись на положеннях вказаної статті, визначаємо господарсько-правову відповідальність як здатність учасників господарських відносин відповідати за правопорушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбачених цим Кодексом, іншими законами та договором. Метою їх застосування є здійснення державного примушування на умовах гарантій захисту прав і законних інтересів громадян, організацій та держави, в тому числі відшкодування збитків учасникам господарських відносин, завданих унаслідок правопорушення, та забезпечувати правопорядок у сфері господарювання.

У той же час спостерігається значний дисбаланс між способами взаємодії матеріальної і процесуальної складових у ході реалізації положень Господарського кодексу і Господарського процесуального кодексу щодо досудового врегулювання спорів економічного характеру.

Так, у відповідності до частини 1 статті 222 (Досудовий порядок реалізації

господарсько-правової відповідальності) ГК України учасники господарських відносин, що порушили майнові права або законні інтереси інших суб'єктів, зобов'язані поновити їх, не чекаючи пред'явлення їм претензії чи звернення до суду.

Частиною 2 цієї статті окреслюються межі заходів, які можуть бути запроваджені за певних обставин. Законодавець визначив, що у разі необхідності відшкодування збитків або застосування інших санкцій суб'єкт господарювання чи інша юридична особа – учасник господарських відносин, чії права або законні інтереси порушено, з метою безпосереднього врегулювання спору з порушником цих прав або інтересів має право звернутися до нього з письмовою претензією, якщо інше не встановлено законом.

У відповідності до частини 6 претензії розглядається в місячний строк з дня її одержання, якщо інший строк не встановлено цим Кодексом або іншими законодавчими актами. Обґрунтовані вимоги заявника одержувач претензії зобов'язаний задовольнити, за частиною 7 – при розгляді претензії сторони у разі необхідності повинні звірити розрахунки, провести експертизу або вчинити інші дії для забезпечення досудового врегулювання спору [8].

Виходячи з аналізу відомої практики щодо реагування суб'єктів підприємництва – гіпотетичних відповідачів у господарському суді на претензію, можна з упевненістю стверджувати, що позитивного результату від таких дій не буде, а положення коментованої статті насправді залишаються лише декларацією.

Полишаючи на цій стадії юридичного аналізу офіційні положення законодавства щодо досудового врегулювання господарських спорів, не можна відмежуватися від результатів наукового доробку в даній сфері, оскільки багато науковців висловленими судженнями різною мірою прокладали шлях до коректного теоретико-методологічного розуміння значення досудового врегулювання та його місця в системі дотримання конституційного господарського правопорядку. Саме з цих

причин не стихала дискусія щодо необхідності відновлення або відсутності потреби в обов'язковому досудовому порядку вирішення господарських спорів.

Необхідно зазначити, що група науковців, серед яких Гончарова О. В., Граб С. О. і Степанова Т. В., виступали за добровільність досудового вирішення господарських спорів [9; 10; 11], підтримавши в такий спосіб положення, висловлені в рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю “Торговий Дім “Кампус Коттон клуб” щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 9 липня 2002 року (Справа №1-2/2002).

У прийнятому рішенні Суд зазначає, що положення частини другої статті 124 Конституції України щодо поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, що виникають у державі, в аспекті конституційного звернення необхідно розуміти так, що право особи (громадянина України, іноземця, особи без громадянства, юридичної особи) на звернення до суду за вирішенням спору не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими актами. Встановлення законом або договором досудового врегулювання спору за волевиявленням суб'єктів правовідносин не є обмеженням юрисдикції судів і права на судовий захист [12].

Однак, окремі вчені зайняли позицію несприйняття рішення Конституційного Суду України. Так, Ямпольський Г. В. зазначав, що встановлена законом можливість укладення учасниками спірного матеріального правовідношення угоди про дотримання у разі виникнення спору обов'язкового для них попереднього порядку його вирішення, введення законом такого порядку за деякими категоріями справ не суперечить конституційному праву на захист, оскільки після його дотримання перепони для звернення до суду будуть усунені.

Вчений зазначає, що у ГПК України законодавець ставить чимало передумов для

звернення до Господарського суду, як-от: сплата судового збору (ст. 45 ГПК України) або надсилання копії позовної заяви та доданих до неї документів іншій стороні спору (ст. 56 ГПК України) – ці умови мають обов’язковий характер та, безперечно, не обмежують особу в реалізації її процесуального права [13].

Наводячи вищевказану цитату вченого, необхідно зазначити, що посилання на окремі статті ГПК втратили актуальність, тому обґрунтовувати свої судження на застарілих відомостях некоректно, оскільки це може знівелювати весь процес дослідження цієї надзвичайно важливої теми.

Законом України № 1401-VIII від 2 червня 2016 року до розділу VIII Конституції України внесено зміни, згідно з якими законом може бути визначений обов’язковий досудовий порядок урегулювання спору (частина 4 статті 124 Конституції України) [14].

У контексті вищезазначеного необхідно озвучити позицію Конституційної Комісії, утвореної Указом Президента України від 03 березня 2015 року саме для аналізу доцільності внесення змін до розділу VIII Конституції України, до складу якої входили також судді Вищого господарського суду України. На їх думку, питання розвитку досудових і позасудових способів вирішення спорів може бути вирішено не обов’язково шляхом відмови від нинішнього конституційного підходу, закріпленого в частині другій статті 124 Конституції України.

Члени Конституційної Комісії вважають, що держава може (та повинна) стимулювати вирішення правових спорів у межах досудових процедур на законодавчому рівні, виходячи з необхідності підвищення рівня правового захисту. Проте застосування цих процедур повинно залишатися правом, а не обов’язком особи, яка потребує такого захисту.

Продовжуючи досліджувати ситуацію навколо розв’язання проблеми щодо рівня втручання (регулювання) держави в досудове вирішення господарських спорів, представники Вищого господарського

суду України зазначають, що аналогічна позиція щодо стимулювання та заохочення використання суб’єктами правовідносин досудових можливостей примирення викладена й у багатьох рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи. В європейських документах йдеться саме про “вжиття заходів зі сприяння”, а не встановлення обов’язковості досудового врегулювання спорів.

Одночасно звертається увага на те, що право на доступ до правосуддя і на справедливий судовий розгляд гарантоване статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, “є однією з основних ознак демократичного суспільства”.

Внесення до частини другої статті 124 Конституції України змін, спрямованих на обмеження будь-яким чином юрисдикції судів, на наш погляд, є недоцільним і таким, що обмежуватиме реалізацію права на справедливий судовий розгляд, гарантованого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статтями 8, 55 Конституції України.

Застосування позасудових процедур вирішення спорів повинно бути вигідним сторонам, а не примусовим!

Отже, вчинення Україною, особливо на такому складному шляху євроінтеграції, такого кроку, як обмеження права на судовий захист через запровадження обов’язкового досудового врегулювання спорів (навіть в окремих випадках) може неоднозначно сприйматися з погляду розуміння і гарантій статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [15].

Як вбачається, члени Комісії, теоретично обґрунтовуючи свою позицію щодо ролі держави в досудовому врегулюванні господарських спорів відповідними рішеннями міжнародних організацій, послідовно відстоюють європейський спосіб розв’язання будь-якого конфлікту: ніхто не може бути обмежений у реалізації права на звернення до суду.

Повертаючись до аналізу наукових поглядів на цю проблему, доцільно звернути увагу на висловлені судження Балюк І. А.,

яка, розглядаючи проблеми, пов'язані з використанням правового регулювання досудового порядку вирішення господарських спорів, зазначає, що правові норми, які регулюють відносини досудового врегулювання спорів, не повинні міститися в ГПК України, а для правового закріплення таких норм доцільно застосовувати підзаконні акти [16].

Необхідно зазначити, що на сучасному етапі законодавець виніс за межі ГПК норми, якими визначалося досудове врегулювання господарського спору, і це, безперечно, підсилює враження від наукової передбачливості автора цитати. У той же час, без відповіді залишається інша частина наведеного судження щодо правового закріплення таких норм у підзаконних актах. Якщо детально розглядати цю пропозицію, то, все ж таки, мають бути правові норми, які мали б стати підґрунтям для підзаконних правових актів. На це запитання автор не дає відповіді.

Розглядаючи можливості, пов'язані з досудовим розв'язанням господарського спору, управнений суб'єкт на свій розсуд обирає найбільш прийнятні для нього і визначені для цього законом інструменти. Не отримавши поновлення свого порушеного права чи охоронюваного законом інтересу вжитими заходами досудового врегулювання, суб'єкт господарювання може звернутися до суду. Таке право гарантоване положеннями статті 55 Конституції України, згідно з якими права і свободи людини й громадянина захищаються судом [17].

Разом з тим необхідно враховувати, що Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо досудового врегулювання спорів» змінено формулювання окремих статей Господарського кодексу України, в результаті чого збереглося нормативне обґрунтування досудових процедур із розв'язання господар-

ських спорів, однак вони не містять ознак імперативності чи обов'язковості виконання для сторони, яка порушила умови договору.

Так, внесеними змінами до частини 1 статті 315 (Порядок вирішення спорів щодо перевезень) ГК слово “обов'язковим” замінено словом “можливим”, а частину 3 викладено в такій редакції: Перевізник розглядає заявлену претензію і повідомляє заявника про задоволення чи відхилення її протягом трьох місяців, а щодо претензії з перевезення у прямому змішаному сполученні – протягом шести місяців. Претензії щодо сплати штрафу або премії розглядаються протягом сорока п'яти днів [18].

Необхідно зазначити, що підґрунтя внесених до Конституції України, введених у дію нових редакцій кодексів та теоретичний і практичний підхід до дослідження проблеми досудового врегулювання має бути кардинально видозмінений, адже за рамками наукової дискусії залишається основна маса питань, які позиціонувалися як окремий розділ ГПК у редакції до 15.12.2017 року.

Висновки

Отже, чинне законодавство практично повністю зняло з себе відповідальність за врегулювання господарських конфліктів на стадії, яка не пов'язана із залученням державних правових інструментів примушування.

Унікаючи імперативних формулювань у кодексах і законах, законодавець виводить учасників господарського конфлікту з поля правового регулювання, залишаючи для них єдиний нормативно врегульований шлях – звернутися з позовом до суду. Будь-які інші варіанти обрамлених у рамки закону дій для постраждалої сторони завідомо безперспективні, оскільки не забезпечені примусовою силою держави без рішення суду, яке вступило в законну силу.

Література

1. Григорчук М. В. Досудове врегулювання як засіб вирішення господарського спору / М. Григорчук // Правничий вісник Університету “КРОК” : Вищий навчальний заклад “Університет економіки та права “КРОК”. – Вип. 24. – К., 2016. – С. 105–111.

2. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України,

Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>. – Назва з екрану.

3. Український тлумачний словник. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukrainian_explanatory.academic. – Назва з екрану.

4. Шарль Луї де Монтеск'є. Про дух законів (De l'esprit des lois). -[Електронний ресурс] – Режим доступу : http://librebook.me/o_duhe_zakonov. Назва з екрану.

5. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р. № 1798-ХІІ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/page2>. – Назва з екрану.

6. Коментар до статті 5 (Основні положення досудового врегулювання господарського спору). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/hpk/95-hpk/5702-5.html>. – Назва з екрану.

7. Щербина В. С. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрями подальших наукових досліджень. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...2. – Назва з екрану.

8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144.

9. Гончарова О. В. До питання досудового врегулювання господарських спорів / О. В. Гончарова // Часопис Київського університету права. – 2012. – Вип. 2. – С. 393–396.

10. Граб С. О. Досудове врегулювання як одна з форм вирішення господарських спорів / С. О. Граб // Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія: Юридична. – 2015. – Вип. 2. – С. 171–180.

11. Степанова Т. В. Про деякі прогалини порядку досудового врегулювання господарських спорів / Т. В. Степанова // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2005. – № 1. – С. 195–197.

12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю “Торговий Дім “Кампус Коттон клуб” щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 9 липня 2002 року (Справа №1-2/2002). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>. – Назва з екрану.

13. Ямпольський Г. В. Досудове врегулювання господарських спорів в сучасних умовах / Г. В. Ямпольський // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2012. – Вип. 8. – С. 234–240.

14. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>. – Назва з екрану.

15. Конституційна Комісія: пропозиції Вищого господарського суду щодо вдосконалення конституційного регулювання питань визначення судової системи України та юрисдикції судів. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/116606-konstituciynna_komisiya_pgorozicii_vischogo_gospodarskogo_sud. Html. – Назва з екрану.

16. Господарське процесуальне право: Навч. посібн. // І. А. Балук. – К.: КНЕУ, 2002. – 224 с. – С. 16.

17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

18. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо досудового врегулювання спорів”. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2705-1>. – Назва з екрану.